

Tuomioistuinjärjestelmät jäsenvaltioissa - Belgia

Tämän sivun alkukielistä versiota [fr](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Tässä osassa luodaan yleiskatsaus Belgian tuomioistuinjärjestelmään.

Oikeuslaitos – tuomioistuinjärjestelmä

Belgian oikeusjärjestelmä on **siviilioikeuden perinteeseen perustuva järjestelmä**, joka käsittää joukon kodifioituja sääntöjä, joita tuomarit soveltavat ja tulkitsevat.

Belgiassa tuomioistuinjärjestelmä kuuluu **liittovaltion yksinomaiseen toimivaltaan**.

Periaatteet

Ennen Belgian tuomioistuinjärjestelmän esittelyä on syytä käydä läpi eräitä **oikeuslaitoksen organisaatioon** liittyviä perustuslakiin pohjautuvia ja yleisiä periaatteita.

Perustuslaissa vahvistetaan valtioelinten perustehtävät eli lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja kolmantena tuomiovalta, jonka käytöstä vastaavat eri oikeusasteita edustavat tuomioistuimet. Tuomioistuimet muodostavat **riippumattoman valtioelimen**, oikeuslaitoksen, joka toimii näiden kahden muun perustuslaillisen valtioelimen rinnalla.

Oikeuslaitos käyttää tuomiovaltaa perustuslain ja muun lainsäädännön nojalla. Oikeuslaitoksen tehtävänä on antaa tuomioita. Tätä varten se soveltaa oikeutta: se ratkaisee yksityisoikeudellisia riita-asioita ja soveltaa rikosoikeutta rikosentekijöihin. Oikeuslaitos jakautuu tuomarikuntaan (oikeusasteen mukaan *juges, conseillers / de rechters en raadsheren in hoven en rechtbanken*) ja syyttäjälaitokseen (*ministère public, parquet / openbaar ministerie, parket*).

Kansalaisyhteisöä koskevat riita-asiat kuuluvat perustuslain 144 ja 145 §:n nojalla tuomioistuinten yksinomaisen toimivallan piiriin, kun taas poliittisia oikeuksia koskevat riita-asiat kuuluvat tuomioistuinten toimivallan piiriin lainsäädännössä säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Mitään tuomioistuinta tai riita-asiaa käsittelevää lainkäyttöelintä ei saa perustaa muutoin kuin lain nojalla. Perustuslain 146 §:ssä kielletään erityisten lainkäyttöeläntien tai erityistuumioistuinten perustaminen riippumatta siitä, mitä nimitystä niistä käytetään.

Oikeudenistunnot ovat julkisia, paitsi jos tämä olisi yleisen järjestyksen tai moraalin vastaista, jolloin tuomioistuin antaa asiaa koskevan tuomion (perustuslain 148 §:n 1 momentti). Oikeudenistuntojen julkisuutta koskevan periaatteen tarkoituksena on taata muun muassa oikeudenkäytön läpinäkyvyys.

Kaikki tuomiot on **perusteltava**. Tuomio luetaan julkisessa oikeudenistunnossa (perustuslain 149 §). Perustuslakiin ja oikeudenkäyntilain (*Code Judiciaire / Gerechtelijk Wetboek*) 780 §:ään perustuva tuomion perustelemista koskeva vaatimus tarkoittaa sitä, että tuomarin on tuomiossa vastattava asianosaisten päätelmissään esittämiin, tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskeviin argumentteihin. Perustelujen on oltava täydelliset, selkeät, täsmälliset ja asianmukaiset. Tuomioiden perustelemista koskeva vaatimus takaa yhdessä tuomarin riippumattomuutta koskevan vaatimuksen kanssa oikeussubjektille suojan tuomarin mielivaltaa vastaan ja antaa hänelle mahdollisuuden arvioida perustelujen nojalla mahdollisuuksia hakea tuomioon muutosta muutoksenhakutuomioistuimelta tai kassaatioistuimelta.

Perustuslain 151 §:n 1 momentissa vahvistetaan sekä **tuomareiden riippumattomuus** tuomiovallan käyttäjinä että syyttäjien riippumattomuus tutkinta- ja syytetoimien toteuttamisessa. Toimivaltainen ministeri voi kuitenkin tästä huolimatta määrätä toteutettavaksi syytetoimia ja antaa kriminaalipolitiikkaa koskevia sitovia ohjeita muun muassa tutkinta- ja syytetoimien toteuttamisesta.

Saman perustuslain määräyksen 4 momentin mukaan **kuningas nimittää** rauhantuomarit (*juge de paix / vrederechter*), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten tuomarit (*juge / rechter*) ja ylemmän oikeusasteen tuomioistuinten ja kassaatiotuomioistuimen jäsenet (*conseiller / raadsheer*) laissa säädettyjen edellytysten ja yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.

Tuomarit nimitetään virkaansa eliniäksi. He siirtyvät eläkkeelle saavutettuaan lakisääteisen eläkeiän ja saavat sen jälkeen lakisääteistä eläkettä. Tuomaria ei voida erottaa eikä pidättää virantoimituksesta muutoin kuin tuomioistuimen päätöksellä. Tuomari voidaan siirtää toiseen virkaan vain uuden nimityksen ja hänen oman suostumuksensa perusteella (perustuslain 152 §). Kuningas nimittää ja erottaa myös tuomioistuinten yhteydessä työskentelevät syyttäjät (perustuslain 153 §).

Oikeuslaitoksen jäsenten palkkauksesta säädetään laissa (perustuslain 154 §).

Tuomarit eivät saa omien tehtäviensä lisäksi ottaa vastaan hallitukselta palkallisia tehtäviä, paitsi jos he hoitavat ne ilman palkkiota eikä tehtävä ole ristiriidassa tuomarin tehtävien kanssa (perustuslain 155 §).

Tuomioistuintyytit

Belgiassa on viisi laajaa oikeudenkäyttöaluetta (*zone judiciaire*), joilla toimii **viisi muutoksenhakutuomioistuinta** (*cour d'appel / hof van beroep*). Muutoksenhakutuomioistuimet sijaitsevat Brysselissä, Liègeissä, Monsissa, Gentissä ja Antwerpenissä.

Oikeudenkäyttöalueet jakautuvat 12 tuomiopiiriin (*arrondissement judiciaire / gerechtelijk arrondissement*), joista kussakin toimii **ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin** (*tribunal de première instance / rechtbank van eerste aanleg*). Brysselin tuomiopiirissä on kaksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta, toinen hollannin- ja toinen ranskankielinen.

Lisäksi tuomiopiireissä toimii **9 työtuomioistuinta** (*tribunal du travail / arbeidsrechtbanken*) ja **9 kauppatuomioistuinta** (*tribunal de commerce / rechtbank van koophandel*).

Tuomiopiirit jakautuvat puolestaan 187 kantoniin eli pienempään tuomiopiiriin (*canton judiciaire / gerechtelijk kanton*), joista kussakin toimii **rauhantuomioistuin** (*justice de paix / vredegrerecht*).

Kussakin kymmenessä läänissä ja Brysselin pääkaupunkialueen hallinnollisella alueella toimii **rikostuomioistuin** (*cour d'assises / hof van assisen*). Rikostuomioistuin ei ole pysyvä tuomioistuin, vaan se muodostetaan erikseen aina kun käsitellään uutta syytettä.

Rikkomuksen luonne ja vakavuus, oikeusriidan laji ja kyseessä oleva rahamäärä ratkaisevat sen, **minkä tyyppisessä tuomioistuimessa** asia on ratkaistava.

Tietyissä tapauksissa riita-asian luonne ratkaisee sen, missä tuomioistuimessa asia käsitellään. Rauhantuomari on toimivaltainen esimerkiksi naapurien välisissä kiistoissa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin avioeroasioissa. Muissa tapauksissa perusteena käytetään sitä, millaisista osapuolista on kyse. Riita-asiat, joissa vastaajana on liikkeenharjoittaja, käsitellään pääosin kauppatuomioistuimessa.

Kun on määritelty, minkä tyyppinen tuomioistuin on toimivaltainen, on ratkaistava, missä **paikassa** asia on käsiteltävä.

Sivilliasioissa kanne voidaan nostaa vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa tai sen paikan tuomioistuimessa, jossa sitoumus on tehty tai se pitäisi panna täytäntöön.

Rikosasioissa rikoksen tekopaikan tuomioistuin, epäillyn asuinpaikan tuomioistuin ja sen paikan tuomioistuin, josta epäilty voidaan löytää, ovat yhtä lailla toimivaltaisia. Oikeushenkilöiden ollessa kyseessä toimivaltaisia ovat oikeushenkilön kotipaikan ja liiketoimipaikan tuomioistuimet.

Tuomioistuinhierarkia

Oikeuslaitoksen muodostavat tuomioistuimet on järjestetty hierarkkisesti:

4	KASSAATIOTUOMIOISTUIN (Korkein oikeus)		
3	Muutoksenhakutuomioistuimet	Toisen asteen työtuomioistuin	Rikostuomioistuin
2	Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimet	Työtuomioistuimet	Kauppatuomioistuimet
1	Kauppatuomioistuimet		Poliisituomioistuimet

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten (*Tribunal*) tuomioista käytetään nimitystä *jugement / vonnis*.

Muutoksenhakutuomioistuinten, toisen asteen työtuomioistuinten, rikostuomioistuimen ja kassaatiotuomioistuimen (*Cours*) tuomioista käytetään nimitystä *arrêt / arrest*.

Siviilituomioistuimet käsittelevät pääasiassa sekä luonnollisten henkilöiden että oikeushenkilöiden riita-asioita.

Rikostuomioistuinten tehtävänä on langettaa rangaistavista teoista niiden tekijöille laissa säädettyjä seuraamuksia (vankeusrangaistus, yhdyskuntapalvelu, sakko jne.).

Toisinaan käy niin, ettei joku osapuolista hyväksy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota. Asianosaisilla, ja joissain tapauksissa myös kolmansilla, on käytössään erilaisia **muutoksenhakukeinoja**, joiden avulla he voivat pyytää asian uutta käsittelyä. Muutoksenhakukeinot jaetaan kahteen ryhmään: tavanomaisiin ja erityisiin.

Tavanomaisia muutoksenhakukeinoja on kaksi:

vastustus (*opposition/oppositie*) tarkoittaa, että poissaolevana tuomittu vastaaja vastustaa tuomiota. Tässä tapauksessa sama tuomioistuin käsittelee asian uudelleen.

Muutoksenhakuoikeutta voivat käyttää kaikki asianosaiset eräitä harvoja tapauksia lukuun ottamatta. Tuomittu, asianomistaja, kantaja, vastaaja ja syyttäjät voivat kukin pyytää asian uutta käsittelyä. Muutoksenhaun käsittelee aina ensimmäisen tuomion antanut tuomioistuin ylemmän oikeusasteen tuomioistuin.

Seuraavassa taulukossa luodaan yleiskatsaus **muutoksenhakemuksia käsitteleviin tuomioistuihin** sen mukaan, missä tuomioistuimessa muutoksenhaun kohteena oleva tuomio on annettu.

Tuomio		Muutoksenhaku
Rauhantuomioistuin	– siviiliasiat	Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (siviiliosasto)
	– kauppaoikeudelliset asiat	Kauppatuomioistuin
Poliisituomioistuin	– rikosasiat	Ensimmäisen oikeusasteen rikostuomioistuin (<i>Tribunal correctionnel / Correctionele rechtbank</i>)
	– siviiliasiat	Ensimmäisen oikeusasteen siviilituomioistuin (<i>Tribunal civil</i>)
Ensimmäisen oikeusasteen työtuomioistuin (<i>Tribunal du travail</i>)		Toisen oikeusasteen työtuomioistuin (<i>Cour du travail</i>)
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin		Muutoksenhakutuomioistuin
Kauppatuomioistuin		Muutoksenhakutuomioistuin

Muutoksenhaun käsittelevän tuomioistuimen tuomarit käsittelevät asian sisällön toisen ja viimeisen kerran ja tekevät lopullisen päätöksen. Osapuolten on kuitenkin edelleen mahdollista valittaa **kassaatio**tuomioistuimeen.

Tavanomaisten muutoksenhakukeinojen lisäksi on nimittäin olemassa ns. **erityisiä muutoksenhakukeinoja**, joista tärkein on **kassaatiovalitus** (*pourvoi en cassation / cassatieberoep*). Se ei ole kolmas oikeusaste, sillä kassaatioistuimella ei käsitellä sille esitettyjen riita-asioiden sisältöä, vaan sen tehtävänä on valvoa, että tuomio on annettu lainmukaisesti.

Edellä mainittujen tuomioistuinten lisäksi Belgiassa toimii kaksi muuta tuomioistuinta: **korkein hallinto-oikeus** (*Conseil d'Etat / Raad van State*) ja **perustuslakituomioistuin** (*Cour Constitutionnelle / Constitutionele Hof*), joille kuuluu oikeusvalvonta. Korkein hallinto-oikeus on ylemmän oikeusasteen hallintotuomioistuin, joka valvoo valtionhallintoa. Kansalaiset voivat kääntyä sen puoleen, jos he katsovat viranomaisen rikkoneen lakia. Perustuslakituomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että lait, asetukset ja määräykset ovat perustuslain mukaisia, sekä valvoa, että toimivallanjako julkisen vallan käyttäjien välillä on asianmukainen.

Oikeudelliset tietokannat

[Belgian oikeuslaitoksen verkkosivuilta](#) pääsee tutustumaan muun muassa Belgian oikeuskäytäntöön, lainsäädäntöön ja viralliseen lehteen (*Moniteur belge / Belgisch Staatsblad*).

Onko tietokannan käyttö ilmaista?

Kyllä, tietokantaa voi käyttää **maksutta**.

Hyödyllisiä linkkejä:

[Belgian oikeusministeriö](#)

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 03/08/2017